

MENDEL HARDEMAN

Op zoek naar verzoening met de levende aarde

Geboren op het Groningse platteland, opgegroeid als Nederlandse emigrant in het binnenland van Brazilië. Mijn vader was predikant, mijn moeder maatschappelijk werkster die in haar vrije tijd middeleeuwse luitmuziek speelde. Op mijn 12de ontdekte ik The Beatles, waarna ik de rest van mijn puberteit doorbracht met het spelen van hun muziek en het schrijven van eigen liedjes, in de vaste overtuiging zelf ooit een Beatle te worden. Als 18-jarige kwam ik naar Nederland om Theologie te studeren, maar na een korte carrière als straatmuzikant belandde ik op het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar ik afstudeerde in compositie, muziektheater en muziekvideo. Daarna verhuisde ik naar Tsjechië, waar ik werkte als assistent van de surrealistische filmmaker Jan Švankmajer. Mijn korte films Caress en Kyrie Eleison (2006) werden vertoond op meer dan 40 filmfestivals wereldwijd, en Caress ontving de prijs voor "Best Video Creation" van het Girona Film Festival 2006. In datzelfde jaar ging mijn lange film EXODUS in première op het Cork Int. Film Festival (Ierland). Van 2007 tot 2020 wijdde ik mij aan mijn "Pelgrim Antonio-cyclus", een lange serie werken met en over de mensen van de verdronken vrijstaat Canudos (Brazilië). Geïnspireerd door hun verleden begon ik een lange zoektocht naar manieren om de financiering en de distributie van mijn werk in handen te geven van mijn eigen publiek. Dit leidde o.a. tot: - een video-installatie: "O Mar do Conselheiro" (2008) in Pakhuis de Zwijger; - een onderzoeksproject: "Hoe ver draagt de Crowd" (2012); - een lange documentaire: "De Zee van pelgrim Antonio" (2013) - een vier jaar durende tournee door zes landen in vijf talen, met "De Reizende Bioscoop" (2013-17); - de korte documentaire "Lopen op Water" (2017), over mijn zoektocht en haar resultaten; - de muziek-CD "Músicas do Mar de Antônio Peregrino" (Brazilië, 2019); - "Cinema Itinerante de Canudos" (2018-20), een sociale sculptuur in samenwerking met jongeren in de streek van Canudos. Sinds 2021 bereid ik een nieuwe langjarige cyclus voor: "Boompelgrims (we brengen het kruis terug naar de boom waarvan hij is gemaakt)". Een wandelende sociale sculptuur op zoek naar verzoening met de levende aarde. Ter herdenking van het 1300-jarige omhakken van de Heilige Eik van Geismar door Bonifatius (723).

WEBSITES

2007-2020: Pelgrim Antonio-cyclus

www.antoniofilm.com

Persoonlijke website

www.mendel.earth

2018-2021: Braziliaanse website, Cinema Itinerante de Canudos

www.canudos.org

2023: Project Boompelgrims (website in aanbouw)

www.boompelgrims.nl

SOCIAL MEDIA

[Ik doe mijn best om met mijn werk zoveel mogelijk in de grijpbare werkelijkheid te vertoeven. Mijn sociale medium is de fysieke ontmoeting.](#)

OPLEIDINGEN

2017 - Deep Democracy, levels 1 & 2 House of
2018 Deep Democracy

2015 - Cultuurpsychologie Open Universiteit
2015

TENTOONSTELLINGEN

2019 Canudos - Turnê Brasileira Tournee door de
deelstaten São Paulo en Paraná "Canudos
omarmt Brazilië". Grote tournee door
Brazilië met jongeren uit de streek rond
Canudos, met zelfontwikkelde culturele

2007 - 2009	Leergeldtraject Economische Werkplaats van Stichting Muzenis, Amsterdam		uitingen - muziek, poëzie, handnijverheid, theater, culinaire kunsten, en onze film "O Mar de Antônio Peregrino". www.canudos.org Groep
2006 - 2007	De componist in de maatschappij van 2007 Walter Maas Huis, Bilthoven	2016	O Mar de Antônio Peregrino Cinema Itinerante de Canudos Bom Jesus da Lapa, Brazilië 2x Lezing en vertoning van de film "O Mar de Antônio Peregrino" www.canudos.org Solo
2006 - 2006	Netwerken Kunstenaars & Co, Amsterdam		
2006 - 2006	Begeleid een Stichting Oprichten Kunstenaars & Co, Amsterdam		
2006 - 2006	Individuele Subsidie Aanvragen Kunstenaars & Co, Amsterdam	2016	Film en lezing: Das Meer des Pilgers Antonio Rautenstrauch-Joest-Museum Köln, Duitsland Lezing en Filmvertoning "Das Meer des Pilgers Antonio" museenkoeln.de/rautenstrauch-joest- museum/Startseite Solo
2005 - 2005	Het Spel en de Knickers Kunstenaars & Co, Amsterdam		
1997 - 2003	Muziek: Compositie, Muziektheater en Muziekvideo Koninklijk Conservatorium, Den Haag Diploma behaald	2016	Reizende Bioscoop - in Nederland, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk 58 crowdhosted vertoningen van de film DE ZEE VAN PELGRIM ANTONIO. Totaal: 177 vertoningen met meer dan 6.000 bezoekers Solo
1997 - 2003	Compositie, Muziektheater en Muziekvideo Koninklijk Conservatorium, Den Haag	2015	Reizende Bioscoop - in Nederland, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk, Liechtenstein en Brazilië 40 crowdhosted vertoningen van de film DE ZEE VAN PELGRIM ANTONIO Solo
		2015	Omgeving van Canudos (Brazilië) 11 openlucht filmvertoningen in de streek waar DE ZEE VAN PELGRIM ANTONIO werd opgenomen Solo
		2014	Film en lezing: De Zee van pelgrim Antonio Muziekgebouw aan het IJ - Festival Viva Brasil Amsterdam, Nederland Lezing en filmvertoning www.vivabrasil.nl/ Solo
		2014	Reizende Bioscoop - in Nederland, Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk 59 crowdhosted vertoningen van de film DE ZEE VAN PELGRIM ANTONIO Solo
		2008	Stadtbibliothek Ettlingen, Duitsland Ettlingen, Duitsland Foto expositie "Gesichter der Dürre" Solo

PROJECTEN

- 2023 Boompelgrims Pelgrimage van Dokkum (NL) naar Fritzlar (DE), Nederland www.boompelgrims.nl Nieuw meerjarenproject: een wandelende sociale sculptuur / bezinningsfestival op zoek naar verzoening met de levende aarde.
- 2019 Canudos quer Abraçar o Brasil Cinema Itinerante de Canudos Canudos, Brazilië www.canudos.org "Canudos omarmt Brazilië". Grote tournee door Brazilië met jongeren uit de streek rond Canudos, met zelfontwikkelde culturele uitingen - muziek, poëzie, handnijverheid, theater, culinaire kunsten, en onze film "O Mar de Antônio Peregrino".
- 2018 Cinema Itinerante de Canudos Cinema Itinerante de Canudos Canudos, Brazilië www.canudos.org Sociale sculptuur en culturele onderneming in samenwerking met jongeren in Canudos (Brazilië), de streek waar mijn film "De Zee van Pelgrim Antonio" werd gemaakt.
- 2017 Lopen op Water Nederland www.antoniofilm.com Een korte documentaire over mijn ontwikkeling als kunstenaar in de afgelopen 10 jaar, langs de randen van de Nederlandse filmwereld. Hoe ik op geheel eigen wijze toegang vond tot een groot internationaal publiek, en tot broodwinning als kunstenaar. Deze film werd de basis van de crowdfunding campagne voor mijn project "Cinema Itinerante de Canudos", in Brazilië. Hiermee werd in Nederland, Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk een bedrag van bijna 80.000 euro opgehaald. Met een duur van 20 minuten ook wel omschreven als "het langste crowdfunding filmpje ooit".
- 2016 Pilot voor De Reizende Bioscoop van Canudos Romaria da Terra Bom Jesus da Lapa, Brazilië www.antoniofilm.com Onderzoek: is het mogelijk om in

INTERNATIONALE UITWISSELINGEN / ARTIST-IN-RESIDENCIES

- 2019 UNEB - Universidade Estadual da Bahia Canudos, Brazilië www.canudos.org

Canudos (Brazilië) een tweede reizende bioscoop op te richten, zodat ook de mensen die aan de film meewerkten er economisch iets aan hebben?

- 2014 De Reizende Bioscoop (2014-2017)
Nederland www.antoniofilm.com
Kunstenaar vindt publiek: Dit project was de uitwerking van mijn onderzoek "Hoe ver draagt de crowd?" (2013) Met een systeem van zelf-replicerende ontmoetingen met mijn publiek werd het mogelijk mijn film "De Zee van pelgrim Antonio" meer dan 200 maal te vertonen, aan bijna 7.000 mensen op de meest gevarieerde locaties in 6 landen en 5 talen - en voor het eerst helemaal te leven van mijn kunst. Hoe dit in zijn werk ging vertel ik in mijn film "Lopen op Water" (2017).
- 2013 Onderzoek: "Hoe ver draagt de crowd?"
Den Haag, Nederland Experiment: op zoek naar wegen om alternatieve filmdistributie, rechtstreeks gedragen door het publiek, rendabel te laten zijn.
- 2013 De Zee van pelgrim Antonio Brazilië www.antoniofilm.com "Canudos is geen hemel. Toch woont God hier." Lange documentaire (93 min.) over een Braziliaanse utopie die driemaal is weggevaagd maar weigert te verdwijnen. Geproduceerd tussen 2007 en 2013. SYNOPSIS Een ochtend in het Braziliaanse binnenland, 1969. Op een heuvel staan drie vrouwen. Zwijgend kijken ze toe hoe het stadje waar ze hun hele leven hebben gewoond onder water verdwijnt. De Zee van pelgrim Antonio vertelt het aangrijpende verhaal van pelgrim Antonio en de door hem gestichte vrijstaat Canudos. Midden in de Sertão – een woeste, afgelegen streek die berucht is om zijn jarenlange droogten – kwamen duizenden ontheemde indianen, opgejaagde slaven en arme blanke landarbeiders bijeen in een utopische samenleving gebaseerd op solidariteit. Maar hun stad werd door het leger met de grond gelijk gemaakt. Wat zij achterlieten was een profetie van de pelgrim, die in heel Brazilië bekend werd: de dorre woestenij waarin hij had geleefd zou een zee worden. Nu, jaren later, kregen deze woorden ineens een

onverwachte betekenis. De Zee van pelgrim Antonio is een reis op zoek naar de mensen en de dromen van Canudos. Naar de droogte en het water, naar de hoop en de heimwee. En naar de bron van hun diep doorleefde vertrouwen, dat meedeint op de muziek en het trage ritme van de tijd in de meedogenloze Sertão.

- 2010 Wasser Spiegelungen Kulturhaus Helferei, Zürich, Zwitserland Zürich, Zwitserland www.kulturhaus-helferei.ch/ Lezing, video en foto's uit mijn work in progress over Canudos
- 2008 Verhalenruimte "De Zee van Conselheiro" Pakhuis de zwijger, Amsterdam Amsterdam, Nederland Video installatie tijdens Festival Klanken aan 't IJ
- 2008 De Boot van Conselheiro Filmhuis den haag Den Haag, Nederland Lezing en videovertoning

OPDRACHTEN

- 2021 De Heks van Almen - trailer voor de theatervoorstelling Theatermakers Achterhoek Almen, Nederland Trailer voor de Nederlandse tournee van de theatervoorstelling "De Heks van Almen" youtu.be/ZVxt-LmarJU Uitgevoerd

PUBLICATIES

- 2019 O Mar de Antônio Peregrino Cd/Dvd Cinema Itinerante de Canudos Mendel Hardeman Canudos, Brazilië www.canudos.org DVD van de film "O Mar de Antônio Peregrino" Braziliaanse versie, ondertiteld in het Spaans, Frans, Engels en Nederlands. 1ste persing: 1.000 exemplaren.
- 2019 Músicas do Mar de Antônio Peregrino Cd/Dvd Cinema Itinerante de Canudos Maria do Carmo, Landinho Pé de Bode, Banda de Pífanos de Canudos Velho, Mendel Hardeman Canudos, Brazilië www.canudos.org CD met de soundtrack van mijn film "O Mar de Antônio Peregrino", met muziek van mijzelf, Maria do Carmo, Landinho Pé de Bode, en de Banda de Pífanos de Canudos Velho. 1ste persing: 1.000 exemplaren.
- 2014 De Zee van Pelgrim Antonio / Das Meer des Pilgers Antonio Cd/Dvd eigen beheer Mendel Hardeman Den Haag, Nederland www.antoniofilm.com DVD van de film "De Zee van pelgrim Antonio" Tweetalige versie

(Nederlands/Duits) tevens ondertiteld in Engels en Portugees. 1ste persing: 1.000 exemplaren.

RECENSIES

- 2016 Interview mit Filmemacher Mendel Hardeman Radio Radio Lora Zürich, Zwitserland
www.antoniofilm.com/radio-lora-zurich/ Live radio interview (1 uur) + podcast
- 2016 Documentário holandês sobre a história de Canudos roda a Europa TV Deutsche Welle Bonn, Duitsland
www.antoniofilm.com/deutsche-welle/ TV-reportage
- 2016 Filme convida a conhecer a história do peregrino Antônio Conselheiro Radio SwissInfo Biel / Bienne, Zwitserland
www.swissinfo.ch/por/filme-convida-a-subir-no-barco-de-ant%C3%B4nio-conselheiro/41895758 Radio interview (10 min, portugeestalig) + reportage op website
- 2016 DVD-Tipp "Das Meer des Pilgers Antonio" Website Latizón TV Ingolstadt, Duitsland
www.latizon.de/dvdtipp_canudos.html DVD-bespreking van "De Zee van Pelgrim Antonio"
- 2014 Behalve een witte muur heb ik niks nodig Krant Den Haag Centraal Den Haag, Nederland
www.antoniofilm.com/den-haag-centraal/ Groot interview door Ellen Segeren, middenblad, 2 pagina's
- 2009 Cineasta Holandês faz documentário sobre Canudos Radio Radio Nederland Wereldomroep Amsterdam, Nederland
www.antoniofilm.com/radio-wereldomroep/ Reportage, interview (radio, en online als tekst)
- 2008 Brazilië aan het IJ Magazine UITkrant Amsterdam Amsterdam, Nederland
www.antoniofilm.com/uitkrant-amsterdam-2008/ Reportage, 1 pag. met beeldmateriaal

PRIJZEN EN STIPENDIA

- 2019 Uitvoeringsbudget voor project in Brazilië Stichting Mens op Aarde Den Haag, Nederland Voor de uitvoering van mijn project "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië, werd in samenwerking met Stichting Mens op Aarde een grote crowdfunding campagne opgezet, om geld in te zamelen onder het publiek dat mijn werk via de Reizende Bioscoop in Europa had leren kennen. Deze campagne leverde een bedrag op van 78.828 euro, en overtrof daarmee de projectbegroting van 63.000 euro. Het project kon hieruit volledig worden bekostigd.
- 2019 Steun voor project De Reizende Bioscoop van Canudos Sei so Frei Graz, Oostenrijk 2.000 euro steun voor de uitvoering van het cultureel jongerenproject "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië
- 2019 Steun voor project De Reizende Bioscoop van Canudos Klagenfurt, Oostenrijk 3.000 euro steun voor de uitvoering van het cultureel jongerenproject "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië
- 2019 Steun voor project De Reizende Bioscoop van Canudos Kunst für Mensch und Erde Zürich, Zwitserland 4.000 SFr. steun voor de uitvoering van het cultureel jongerenproject "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië
- 2019 Steun voor project De Reizende Bioscoop van Canudos De Nolte Stichting Haarlem, Nederland 2.500 euro steun voor de uitvoering van het cultureel jongerenproject "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië
- 2018 Steun voor project De Reizende Bioscoop van Canudos Stichting Helecon Dronten, Nederland 1.000 euro steun voor de uitvoering van het cultureel jongerenproject "De Reizende Bioscoop van Canudos", in Brazilië

- 2008 Met het Oog op Morgen Radio NOS
Radio 1 Hilversum, Nederland
www.antoniofilm.com/met-het-oog-op-morgen-aug-2008/ Live studio
interview, 27 augustus 2008 23:00
- 2018 Steun voor project De Reizende Bioscoop
van Canudos Stichting Tito de Alencar
Nijmegen, Nederland 2.000 euro steun voor
de uitvoering van het cultureel
jongerenproject "De Reizende Bioscoop van
Canudos", in Brazilië
- 2013 "Hoe ver draagt de crowd" STROOM, Den
Haag Den Haag, Nederland
Onderzoekssubsidie voor onderzoek naar
nieuwe vormen van filmdistributie,
gedragen door mijn publiek.
- 2012 ProDeo subsidie Stroom Pro Deo Den
Haag, Nederland
- 2008 Verdubbeling crowdfunding actie
VSBfonds ism. Stichting Muzenis
Amsterdam, Nederland
- 2008 Projectsubsidie voor Verhalenruimte Fonds
voor de Podiumkunsten Amsterdam,
Nederland
- 2007 Subsidie voor Studiereis Stroom Den Haag
Den Haag, Nederland
- 2005 Werkbeurs Fonds voor de Scheppende
Toonkunst Amsterdam, Nederland
Werkbeurs voor het maken van de
muziekfilm "Exodus"

ARTISTIEKE NEVENACTIVITEITEN

- 2017 - -- Medeoprichter en adviseur van
Stichting Mens op Aarde Loopt nog
- 2016 - -- Workshop "Korte Film" aan de HTL in
Weiz (Oostenrijk)

Boompelgrims op de A12, 2023
Performance

Boompelgrims op de A12, 2023
Performance

Boompelgrims op de A12, 2023
Performance

Boompelgrims op de A12, 2023
Performance

Bonenoogst in Raso, 2020
Sociale sculptuur

Cinema Itinerante de Canudos, 2020
Sociale sculptuur

Nieuws uit Canudos, 2019
14:24

Cinema Itinerante de Canudos, 2019
Sociale sculptuur

De weg naar Canudos, 2019
Sociale sculptuur

Cinema Itinerante de Canudos, 2019
Sociale sculptuur